

У новорічну ніч наші мрії обірвав сигнал бойової тривоги

Радянсько-афганська війна, яка тривала майже десять років (1979-1989 р.р.) увійшла драматичною сторінкою у сучасну історію. І понині вона тривожить серця тих, кому судилося побувати у тій гарячій точці. Костопільчанин Дмитро Войтович – один із них. У вісімнадцять років він пройшов справжнє пекло і не раз зазирнув смерті в очі. Про те, що запам'яталось, ветеран Афганської війни розповідає нашим читачам.

Мене забрали на військову службу 18 вересня 1982 року. Того дня з Костопільського району призивалося п'ятеро хлопців. Запам'яталися Валерій Мельник з Великої Любаші, Микола Кулініч із Малого Мидська, Володимир Рудика з Рудні.

Із пересильного пункту, що у Здовбиці, нас завезли електричкою в місто Ізяслав Хмельницької області. Там усім видали нову військову форму і, власне, ми стали солдатами Радянської Армії. Там же до нас підійшло кілька сержантів. Хтось промовив, що це прийшли «покупці». Вони вишикували нас в колону і повели на залізничний вокзал. Коли ми запи-

«Духи, вешайтесь», - кричали нам дембеля.
В аеропорту побачили, як здійснює посадку літак АН-26. Після того, як спустили трап, по ньому почали виходити воїни, чий строк служби закінчився. Демобілізовані були дуже веселі, та це й зрозуміло, бо ж прилетіли з Афганістану. Вони зухвало дивилися на нас і кричали: «Духи, вешайтесь!» По цьому ж трапу на борт піднялися ми – вчорашні курсанти Термезької «учебки». Усі знали, що будемо летіти в Афганістан.
Через небагато часу нам оголосили, що літак перетнув державний кордон, а ще через трохи приземлився на афганській землі.

на площі навпроти штабу. Мені запам'яталися слова начальника штабу: «Ребята, вы попали служить в 40-ю Армию. Это единственная Армия, которая ведет боевые действия в мирное время. Вам предстоит служить в 191-м отдельном мотострелковом полку. Полк только что вернулся с боевой операции...»

Слухаючи ці слова, на душі ставало моторошно. Позаду мене стояв Вітька Шандрюк. Він штовхнув мене в плече і промовив: «Дімка, мабуть, нам не вернуться додому».

Після розподілу я потрапив у комендантський взвод, а Вітя в роту зв'язку. Мене призначили водієм бойової розвідувальної до-

Узагалі ж афганська війна була війною без всяких правил. Там не було ні передової, ні тилу. Це була партизанська війна. У нашому полку на видному місці висів плакат із словами: «Воин, помни, кто выше, тот побеждает». Тому під час бою дуже важливо було зайняти якомога вищу позицію.

Я вже казав, що мені випало служити водієм БРДМу. Особливість цієї спеціальності полягала в тому, що солдат повинен постійно тримати бронемашину в повній бойовій готовності. Гірські дороги вузькі й оманливі, місцями межували з обривами до 500 і більше метрів. Кожної миті машина могла зірватись донизу. Всередині БРДМу – спека, дихати нічим, а якщо наштовхнешся на міну, вважай, кінець: удар снаряду об броню – смертельний. Під час бою воїн-механік не мав права залишати машину. Ідеш і не знаєш, звідки в тебе вистрелять.

Мені багато разів доводилося бачити, як закінчувалось життя водіїв автомобілів та бронемашин. А події, які сталися новорічної ночі та першого дня дембельського 1984-го року, не зможу забути ніколи.

1983-й відходив у небуття і, зрозуміло, що ніхто в палатці й гадки не мав лягати спати. Ми бажали один одному, щоб усе найстрашніше залишалося в старому році, а новий щоб подарував усім щасливе повернення додому. Та

зайняв позицію «по-бойовому». Про той бій, котрий тривав цілу ніч, мені завжди нагадуватимуть слова із пісні:

*«Ночь светилась вспышками огня,
Не сломана нас и не согнула,
Видно, люди крепче, чем броня».*

Вранці, коли бій закінчився, я отримав команду розчистити дорогу. У цій справі були задіяні екіпажі танку на чолі із командиром полка підполковником Рохліним, «Шилки» (самохідної установки) та БТРи. Перш ніж зіштовхнути залишки від підбитих бензовозів та БРДМів в ущелину, ми почали витягувати з підбитих бронемашин частини тіл загиблих. Душмани стріляли акумулювальними снарядами. Попадання такого снаряду в броню розпікало метал до такої межі, що тіла бійців, які були всередині бронемашини, просто спопелялися. Спочатку виносив оті обвуглені куски людського м'яса по одному. Це займало багато часу. Тоді я взяв накидку (чохол) від кулемета, почав накладати їх туди і подавати доверху. Коли всі бронемашини були очищені від загиблих, ми почали стягувати обгорілу техніку з дороги. Так почався для мене перший день дембельського 1984 року.

Був ще такий випадок. Ми поверталися із бойової операції. Раптом по рації поступила команда прочесати гірську ущелину, яка веде до кордону з Пакистаном. Перевал був дуже небезпечний, з

сержантів. Хтось промовив, що це приїхали «покупці». Вони вишикували нас в колону і повели на залізничний вокзал. Коли ми запитали в сержантів, куди нас повезуть служити, ті, усміхаючись, відповіли: «У теплі краї, де родять великі солодкі дині».

З Ізяслава електричкою дісталися Києва. Згодом із залізничного вокзалу переїхали в аеропорт Бориспіль. Там нас посадили в літак ТУ-134 і ми покинули рідну українську землю. Першу посадку на дозаправку літак зробив у місті Ленінабад, що в Таджикистані, наступну — в Душанбе.

Таджицька земля зустріла нас палючою спекою. Ми з цікавістю роздивлялися чужу місцевість. Однак це тривало не довго: від сержантів надійшла команда здійснити марш-кидок до залізничного вокзалу. Там посадили у вагони і ми вирушили в дальшу путь. Їхали більше доби, а кінцевою зупинкою потяга стало узбецьке місто Термез.

У Термезі почали розподіляти по місцях служби. Мене забрали в артилерійський дивізіон до навчального учбового центру. Місце розташування «учебки» було на військовому полігоні. Там три місяці проходили справжню «муштру»: освоювали бронетехніку, вчилися стріляти, до сьомого поту бігали кроси та удосконалювали фізичну підготовку.

Одного листопадового дня всіх курсантів «учебки» забрали з полігона, вишикували на плацу і повідомили, що помер Генеральний Секретар Комуністичної партії Радянського Союзу Леонід Ілліч Брежнєв. Дві години під мокрим снігом ми стояли на траурному мітингу.

У грудні заняття в «учебці» завершилися. Після здачі заліків нас одразу відвезли в аеропорт міста Самарканд.

Якщо не було командирів, то командиром виступав старший солдат. Ми знали, що літак перетнув державний кордон, а ще через трохи приземлився на афганській землі. Спускаючись по трапу, я почав усвідомлювати, наскільки далеко перебуваю від рідної домівки. Тієї миті чомусь дуже захотілося побачити частинку лісної майданської природи та пригубити ковток води з домашньої криниці.

У Кабулі, на пересильному пункті, кожному із новоприбулих бійців вколюли під лопатку якісь уколи. Після цього почали розділяти по групах. Поряд зі мною із земляків залишився лише Вітя Шандрук із села Воскодави Гошанського району. Нашу увагу привернуло те, що всюди, куди не глянеш оком, стояла бойова техніка, а вгорі над нами постійно кружляли вертольоти. Зізнаюся, що така сцена не дуже радувала. На серці стало чомусь неспокойно.

У Кабулі довго не затримались. Вертольотом МІ-6 групу бійців, серед яких був і я, доставили в провінцію Газні. Той день мені запам'ятався назавжди. Як тільки вертоліт здійснив посадку і ми повисакали на землю, по нас почали стріляти. Ті, що служили довше, закричали: «Ложись!» Ми, налякані, попадали на землю і не могли зрозуміти, що ж це діється.

У відповідь по горах відкрила артилерійський вогонь охорона аеродрому. Як тільки залпи затихли, до нас підїхали автомобілі ЗІЛ-131 та БТРи. Усіх новоприбулих розсадили по машинах і колона рушила в путь. Пам'ятаю, мені випало їхати на броні БТРу. Попереду й позаду стояли стовпи пилу, через що було важко дихати. Ніхто не казав, куди нас везуть. Та через хвилин сорок перед запленими очима з'явилися воєнні модулі та палатки. Де-не-де виднілися зелені посадження.

Того ж дня усіх нас вишикували

командантський взвод, а Вітя в роту зв'язку. Мене призначили водієм бойової розвідувальної дозорної машини (БРДМ). Крім водія до складу екіпажу входили старший екіпажу та кулеметник.

Молоді солдати «літали», як мухи

Перші півроку служби в Афганістані стали особливо важкими. Молоді солдати повинні були «літати», як мухи. За цей час кожен мусив показати, що із себе представляє, на що здатний. Ніщо не залишалось поза увагою командира взводу, старшого прапорщика Петра Сирохи. Під час розводу, при огляді бійців він дуже прискіпливо оглядав кожного із ніг до голови. Було, що хтось не встигав підшити білий комірець. У таких випадках комвзводу починав кричати: «Что это такое, солдат? Завтра в пехоте будеш!» А служба в піхоті була ще тяжчою, ніж наша. Адже одна справа, їхати на операцію в гори на броні, й зовсім інша — карабкатися в бойовому обмундируванні та зі зброєю в руках самотужки. Був в мене хороший друг піхотинець — Сашко Овчинников із Свердловська. Дуже витривалий хлопець. Та ще скажу кілька слів про командира взводу. Старший прапорщик Петро Сироха родом із Хмельницької області. У далекому Афганістані вважався близьким земляком. І хоча він був дуже вимогливим, зате справедливим. Під час бойових операцій особливо дивився за необстріляними молодими бійцями. Якщо бачив, що хтось без потреби починав сунути голову не туди, куди треба, лаявся без тями. У таких випадках брався за автомат і голосно кричав: «Куда лезешь... Расстреляю!» Це миттєво охолоджувало солдатські голови і не одному зберегло життя.

страшніше залишалось в старому році, а новий щоб подарував усім щасливе повернення додому. Та

прочесати гірську ущелину, яка веде до кордону з Пакистаном. Перевал був дуже небезпечний, з

Дмитро Войтович під час служби в Афганістані.

серед ночі наші бажання і мрії обірвав сигнал бойової тривоги. Нам повідомили, що на колону «наливників» (бензовозів) напали душмани і нашим бійцям потрібна підмога.

Поступила команда «По машину!»

У такі хвилини нікому не треба пояснювати, що і як робити. Кожен чітко знав свої обов'язки згідно бойового розрахунку. Тому дуже швидко всі були зі зброєю і колона вирушила виручати потрапивших в біду.

Місце бою було видно здалеку. Бензовози спалахували один за другим і від цього вгору піднімалися великі вогняні стовпи. На землі навколо все світилося, як вдень, а нічні гори, здавалося, були оповиті червоними нитками. Таку ілюзію створювало мерехтіння тракуючих куль, які безупинно свистіли в обох напрямках.

Підїхавши ближче, почув, як кілька куль дзенькнули по броні нашого БТРу. Я опустил сидіння і

різким поворотом, не впишешся — полетиш донизу. БТРи та ЗІЛі тримали один іншого тросами. Коли наша колона зїхала в ту ущелину, в око кинулися підбиті танки та бронетранспортери, остатки згорівших «вертушок». Усім було зрозуміло, що тут тривав тяжкий бій. Я отримав команду зайняти місце в плантації анаші. Інші потягнулися на висотні позиції. Командиру першої роти не сподобалася сопка, яку зайняли його бійці, бо з неї була обмежена видимість. Він почав переходити на іншу, де мали бути наші солдати. Та коли хлопці наблизилися до тієї сопки, звідти почався проливний вогонь душманів. Половина роти встигла проскочити на позицію за скелями, а решта потрапила під шквальний обстріл. Кількох бійців кулі скошили на смерть.

*Продовження
в наступному номері.*

Олександр НИКОНЧУК.

Дмитро Войтович, 2012 р.

У новорічну ніч наші мрії обірвав сигнал бойової тривоги

Продовження.

Початок у попередньому номері.

Пам'ятається ще такий випадок. Наш полк вирушив на Пандшерську операцію. Перед тим в мене виникли деякі непорозуміння із командиром взводу, старшим прапорщиком Петром Сирохою і я вказав йому на одне непристойне місце. Через це він не взяв в гори на операцію, а залишив із групою, яка охороняла базу.

Під час рейдів та виходів у гори охороняти модулі завжди залишалася одна рота й екіпажі двох БТРів. Однак того разу із ротою бійців залишили лише мій бронетранспортер.

Коли почало темніти, до нас прибіг черговий по КПП Льоня Романюк. Він почав кричати:

- Діма, бігом заводь БТР й «лети» на другий пост КПП.

- Що сталося? — запитав у нього.

- У наш бік рухається незрозуміла колона. Ніхто не знає, хто це, - тривожним голосом промовив Льоня.

Я миттєво завів БТР і на всіх парах разом з екіпажем помчався на другий контрольно-пропускний пункт. Там побачив, що в наш бік справді рухається бага-

вилася пара «вертушок». Ми вже не сумнівалися, що цього разу нам скинуть воду. Та де там! У ящиках знову були боєприпаси... І лише третя пара Мі-6 десантувала жаданий бачок з водою.

А що вже казати про операції, які тривали по два-три місяці... Не кожен організм однаковий. Затяжне перебування в горах, нерідко - без води та їжі, так виснажувало бійців, що окремі ставали справжніми дистрофіками. Сьогодні, мабуть, не кожен уявить, як може вісімнадцятирічний юнак важити 40 кілограмів. А на афганській війні таких випадків було немало.

В цілому ж, служба в Афганістані була одноманітною. Дні були схожі один на другий, як дві краплі води. Спека... Спрага... Піщаний вітер «афганець»...

Пригадую, якось я розбив об броню ногу і потрапив до медчастини. Після наданої допомоги вийшов надвір. Мій зір зупинився на роздягнених закривавлених тілах. Їх було шестеро, усі мертві. По кожному повзали мухи. Ті хлопці прослужили в Афганістані по три місяці...

Дуже запам'ятався день, коли вийшов наказ про звільнення в запас. Він застав мене на операції в горах. Коли по радіо передали із полку: «Ребята, вышел при-

- Там замкомвзводом наш земляк із Рівненської області.

Під час служби ми дуже подружилися з Миколою. По-братськи ділилися соком, цукерками.

Коля був старшим радіостанції при начальнику штабу. Він був дуже витривалим хлопцем, через що користувався повагою. В кінці 1984-го, після наказу про звільнення в запас, сам попросився на бойову операцію. Сталося, що він спускався з гір до річки за водою і потрапив під вогонь душманського ДШК. Так скінчилася його служба в Афганістані. А помер Микола у госпіталі в Ташкенті.

Солдат поклав у цинкову труну лише військову форму з шапкою і закрив віко

Не без пригод і я дістався в Союз. Того грудневого дня 1984 року нас, п'ятеро «дембелей» з полку, доставили «вертушками» в Кабул. І треба ж такому статися, що саме в цей день помер міністр оборони СРСР Дмитро Устинов. З Москви прийшов наказ припинити звільнення демобілізованих. Нам пояснили, що це зроблено для нашої ж безпеки, бо в цей час душмани по-справжньому звіритимуть, жадаючи

наближалася швидкими темпами, і ніхто не міг толком сказати, хто ж то їде. У той період вся техніка нашого полку була задіяна в бойовій операції і заїжджати на базу мала б з іншого боку. Часу на роздуми не залишалось. Я підїхав до поста і поставив БТР поперек дороги. Однак колона не зменшила ходу. Черговий по КПП захвилювався по-справжньому. «Діма, - промовив він, - роби попереджувальний постріл». Я розвернув кулемет в бік колони, поставив його під кутом 45° і нажав на гашетку. Темноту розрізала червона черга «трассерів». Техніка зупинилася. У світлі прожекторів ми побачили, що у наш бік хтось біжить. При цьому він махав руками і кричав: «Не стреляйте!» Коли ж людська постать наблизилася, впізнали в ній радянського радника. Підійшовши впритул, радник захеканим і дуже переляканим голосом промовив: «Ребята, успокойтесь. Я не помню, как добежал к вам. Сарбозы (солдаты Афганської армії) уже развернули башни танков в вашу сторону».

З'ясувалося, що це солдати афганського полку, який розташовувався за нами, без будь-якого попередження хотіли через територію нашого містечка потрапити на свою базу. Звісно, що ми їх не пропустили. Хтозна, чим вони дихали. А може, серед них були душмани?

Замість води та їжі нам скинули патрони

А одного разу нас терміново відправили на односторонню операцію. Сказали, буде недовго. Тому сухпаю та води видали лише на одну добу. Та обставини склалися так, що довелося затриматися в горах довше. Продукти швидко скінчилися. Фляги були без жодної краплі води. Повертатися в частину не мали права. В таких випадках радисти повідомляли вертолітну базу, куди треба скинути продукти. Та вертольотів довго не було. Лише під кінець другої доби над нами з'явилася пара Мі-6. Коли очікувані ящики спустили на землю, нашій радості не було меж, бо від спеки починали тріскати губи. Та замість води та їжі в ящиках були патрони та гранати. Радист знову почав «запрошувати» вертольоти із продуктами.

- Ждите, сейчас подбросят, - почулося у відповідь.

Через деякий час у небі й справді з'я-

Дмитро Войтович, 1983 р.

вискочив на броню і почав голосно кричати: «Пацаны, дембель!»

Вгору полетіло кілька ракет.

Однак це аж ніяк не означало, що війна для демобілізованих закінчилася. Афганістан тримав кожного в напрузі до останньої секунди перебування на тій землі. Було багато випадків, коли смерть знаходила свої жертви в останню мить.

Так сталося з нашим земляком Миколою Куліничем із Малого Мидська. Я вже казав, що ми призивалися в один день. Через півроку служби доля знову нас звела. Це сталося в Афганістані. На той час я вже прослужив там півроку. Того дня, коли із Союзу прибула нова партія бійців, мені захотілося подивитися на них. Кажу до замкомвзводу Валентина Луценка з Черкас: «Дай побачити, кого привезли. Може, земляки є». В Афганістані земляк був неначе брат. Тому кожен, хто прослужив більше, намагався «затягнути» новоприбулих земляків у кращу роту чи взвод.

Підійшовши до штабу, де розташувалися новоприбулі, очам своїм не повірив. Там стояв Микола Кулініч.

- Куди тебе забирають? — запитав його.

- У роту зв'язку, - відповів він.

- Хороша рота, - підбадьорив Колю.

два тижні. Нас поселили в модуль, де жили солдати, які обслуговували морг «Чорного тюльпана». Пам'ятаю, біля моргу постійно горіло вогнище, де спалювали перев'язочні бинти. За два тижні нашого проживання в цьому модулі воно так і не погасло. Крім того, повітря постійно було наповнене трупним запахом. Від цього навіть не хотілося торкатися їжі, яку приносили молоді воїни.

А одного разу, коли не було офіцерів, солдати зробили екскурсію по моргу. Вдалося навіть зазирнути в холодильні камери. Мабуть, краще б я туди не заглядав... Біля одного холодильника боєць якраз мав запечатувати цинкову труну. Вона була порожньою. Солдат поклав лише військову форму з шапкою і закрив віко.

- Хто це?, - запитав у воїна.

- Не знаю!, - почув у відповідь. - У 1982-му в горах збили «вертушку». Цими днями в тому районі знайшли кістки і пасмо волосся. Сказали, що це рештки того екіпажу... Таких випадків було багато.

Ось така вона, афганська війна. Та я не шкодую, що побував там. Найбільше моє бажання — повернутися додому живим — збулося. Хіба ж це не щастя?

Олександр НИКОНЧУК.